

dosaženo naopak úspěšného efektu i v otázce případného uplatňování diktátu německého.

Bezprostřední otázka při uplatňování ostřejších sankcí proti Itálii vztahovala se však na reakci italskou, která mohla vyvolat nutnost čelit Itálii zbraní. Bylo připraveno již zavedení embarga na dovoz petroleje, který je dnes téměř nejvíce potřebnou surovinou k vedení války. I Spojené státy severoamerické, nečlen Společnosti národů, byly ochotny spolupůsobiti zde nepřímým, že by rozšířily svůj neutrální zákon na tuto položku svého vývozu. Vše zdálo se tedy hotové k zasazení rozhodující rány italské kampani, když náhle byl dán povel k ústupu ve formě odkladu usnesení o nových sankcích a naopak zahájení jednání mírového s povahou nezbytně kompromisní. Místo ke schůzi osmnáctičlenného koordinačního výboru s programem usnesení o petrolejových sankcích došlo v Paříži na počátku prosince ke konferenci státníků Anglie a Francie, kde byl přijat plán, na němž po několik týdnů pracovali již odborní znalci Foreign Office a Quai d'Orsay. Tento plán vychází z podobného úsilí, které se vyvíjelo ještě před vyhlášením italské války proti Habeši a dochází tudíž také k podobným závěrům, jako byla nabídka, adresovaná Mussolinimu z pařížské konference dne 15. srpna a z usnesení výboru pěti v Ženevě na počátku září. Itálii činí se tu jistě ústupky v rozsahu, který však byl zamítnut Mussolinim v obou předešlých pokusech. Za italský úspěch bylo možno považovati tento návrh jen v případě, že by kampaň na bojišti byla již úplně ztracena. Proto také nebylo valné naděje, že Mussolini tentokrát bude přístupnější než dříve a hlasy tisku italského oplývaly jen velmi příkrou kritikou. Ale dříve ještě, nežli mohla dojíti určitá odpověď z Italie, došlo k pravému vzbouření veřejného mínění anglického proti něčemu, co se mohlo považovat za „premiu na útok“, za ustupování válečnému násilí a na druhé straně zase ozval se odpor zejména ze strany malých států v Radě Společnosti národů, hrozících se precedentu územních změn, posunování hranic pod tlakem válečné situace. Tak se stalo, že britská vláda, třebaže nejprve dala schválení Hoare-Lavalovu kompromisu a usnesla se na něm trvati, provedla jistou abdikaci před spontánním projevem vlastního veřejného mínění. Ministr Hoare podal demisi a kabinet Baldwinův smířčí návrh odvolal. Tento obrat téměř bezpříkladný v dějinách mezinárodní politiky ukázal nejen absolutní moc demokracie v Anglii, nýbrž i netušenou sílu myšlenky kolektivní bezpečnosti a odporu proti válce, jak se již rozvinul v Anglii. Jde nyní o to, aby i ostatní státy osvědčily stejnou důvěru a stejné odhodlání podporovati Společnost národů a potírat válku, ať již vychází odkudkoli. Není pochyby, že kdyby všech padesát států, uplatňujících až dosud sankce proti Itálii v oblasti hospodářské, rozhodlo se společně čelit i všem důsledkům rozšíření podle na sankce petrolejové, nemohla by Italie svou hrozbu, postavit se branou rukou na odpor, uskutečnit.

Dr. R. Procházka.

HOSPODÁŘSTVÍ VNITŘNÍ A ZAHRANIČNÍ.

A. VNITŘNÍ.

Konec kalendářního roku znamená i v životě hospodářském ukončení jedné z period, z nichž se skládá a v nichž pokračuje. Každý hospodářský rok, jak tyto periody nazýváme, jest oceněn pro národní hospodářství bilancemi všech jeho složek. Součet všech bilancí, aktivních i pasivních, jest pak generální bilancí celého národního hospodářství určitého státu. Rozmanitost a nesmírná složitost hospodářské konstrukce státního celku

nepřipouští sice bilance matematicky naprosto přesné, ale prostředky moderního studia národního hospodářství umožňují nám takové korektury, že docházíme k výsledkům pravý stav neskreslujícím. Nelze pak při posuzování výsledku celostátního národního hospodářství vycházeti jen od cifer, ale i od hodnot, vlivů a okolností, kterých vůbec nelze vyčísliti.

Tyto immaterielní hodnoty jsou důležitějšími, než ony, které můžeme číselně vyjádřiti, poněvadž ony tvoří konstanty našeho hospodářského života a jeho budoucího vývinu. Takové konstanty jsou na př. vrozená inteligence našeho dělnictva, odhodlání a vytrvalost podnikatelů, disciplinovanost nejširších vrstev s jakou snáší těžké důsledky krise, pracovitost a spořivost našeho lidu atd. Tyto immaterielní hodnoty jsou úžasnou rezervou pro ztráty materiální, které můžeme objektivně jen tehdy správně ohodnotiti, promítneme-li je do souhrnu zmíněných konstant. Jest proto nespávným činiti dalekosáhlé prognosy jen na základě cifer, byť i tyto byly sebe přesnější, ale jest i nezodpovědným používatí cifer hospodářského dění pro účely jiné než hospodářské. To měl asi na mysli ministerský předseda dr. Hodža, když ve svém projevu, který právem nalezl tak všeobecného a vřelého přijetí, pravil:

„Úspěšné řešení se však spíše podaří činorodé odvaze, nežli malomyslnému pochybovačství a zbabělosti, které se u mnohých dostávají jako následek subjektivní únavy a někdy i myšlenkové sterilnosti. Musíme stůj co stůj bojovati proti nedůstojnému poraženectví ať v hospodářství nebo v politice, jež zbytečně zatěžuje úspěšnou činnost a bere lidem odvalu k podnikání a k práci.“

V těchto slovech ministerského předsedy jest však ještě něco více, než jen boj proti poraženectví; jsou v nich obsaženy požadavky, které nutno klásti na vůdce našeho hospodářského života. Nestačí býti jen odborníkem a organisátorem, ale nutno býti i psychologem a sociálně cítícím člověkem. Naše krise nejví se jen v poklesu hospodářských čísel, ale i v poklesu mravní zodpovědnosti. K tomuto zjevu se vztahovala slova ministerského předsedy dra Hodži, když pravil, že u vrstev hmotně nejvíce postižených není tolik neklidu, jako u vrstev, jež nebyly tak silně postiženy. A právě tento klid v lidu jest nejdůležitější konstantou našeho hospodářství, a největším aktivem v naší bilanci minulého roku.

Stav našeho hospodářství se nesporně lepší, čehož přesvědčivým důkazem budou bilance přečetných podniků, které po Novém roce budou uveřejňovány a potvrdí tak oprávněný optimismus ministerského předsedy. Jest jen věcí vlády a politiků, aby nebylo promarněno ono největší aktivum naší hospodářské obrody, které pramení z vnitřního klidu. Je jej nezbytně zapotřebí, nejen pro hospodářství soukromé, ale i veřejné, aby v první řadě mohly býti uskutečněny programy hospodářských ministrů, přednesené jednak ve sněmovně, jednak v rozpočtovém výboru. Naše vnitřní hospodářská politika musí býti prodchnuta snahou po dosažení optimálních výsledků v zájmu celku, jemuž zájmy partikulární musí bezpodmínečně ustoupiti. Hospodářská demokracie, tak jako demokracie politická, nesnáší privilegovaných odvětví hospodářského života, zejména pak ne za cenu obětí úseků nepriviligovaných.

Z nynějšího rozvratu a bídy rodí se nový hospodářský řád; dosavadní feudální systém hospodářský bude do základů změněn a nahrazen systémem centrálně organisovaného a regulovaného hospodářství. Tento nový systém upraví též vzájemné vztahy individuálních hospodářských jednotek a jejich poměr k státu, vynutí si i reformu právních norem a to v první řadě novou interpretaci práva vlastnického. Není to ani jinak

možným — otřeseny jsou staré doktriny liberalistického hospodářského řádu a s nimi i liberalistická konstrukce právních norem, které byly jeho legální základnou i ochranou.

Prožíváme historickou metamorfosu hospodářskou spojenou s dalekosáhlými sociálními důsledky. Dynamičnost naší demokracie a zdravé, krisí neotřesené konstanty našeho hospodářství jsou nejlepší zárukou dobré budoucnosti politické i hospodářské.

B. ZAHRANIČNÍ.

Bilance světového hospodářství za rok 1935 jest nesrovnatelně aktivnější, než byla za rok předcházející. Nelze to snad přičítati menším překážkám světového obchodu, neboť tyto se spíše zvětšily, ale výhodám mezinárodní výměny zboží, které jsou tak značné, že překonávají celý arsenál obchodně-politických zbraní namířených proti volnému mezinárodnímu obchodu. Tento nevyvratitelný fakt jest ukazatelem cesty k úspěchu zejména pro státy odkázané na vývoz, poněvadž je rozhodujícím pro jejich výrobní politiku. To znamená, že jest nutno vyráběti takové zboží, které by cizinu lákalo k výměně ať již za peníze neb jiné výrobky. Zboží musí býti specialitou, kterou může produkovati jen specialisovaná výroba, pro níž jsou v zemi dány určité podmínky a předpoklady. Jinými slovy: struktura příštího vývozu a mezinárodního obchodu vůbec bude se specialisovati na kvalitní výrobky, k čemuž jsou povolány v první řadě země se starou průmyslovou tradicí. Mladé průmyslové státy budou vždy dovozci výrobků, které samy vyráběti nemohou neb nedovedou. Zprůmyslovení dalších států není překážkou mezinárodního obchodu, neboť stará zkušenost učí, že nejintenzivnější obchod byl vždy mezi státy s vyspělým průmyslem.

Snahy po autarkii ustávají, poněvadž jest to cesta, která nezbytně vede ke schudnutí. Svět stojí před problémem, který pozůstává ve vytvoření takových předpokladů, které by mezinárodní výměnu statků co nejvíce usnadnily a zvětšily. K tomu bude též směřovati v příštím roce mezinárodní obchodní politika, což se bude jeviti v postupném odstraňování nadměrného protekcionismu.

Nejtěžším problémem nastávajícího roku zůstává nevyřešená otázka mezinárodní úpravy měn a vzájemného jejich vybalancování, neboť rozvrat světového systému měnového zůstává největší překážkou nejen světového obchodu, ale i volného proudění mezinárodního kapitálu. Zdá se, že vývoj spěje k tomu, že země t. zv. zlatého bloku budou v zájmu udržení exportu přinuceny přistoupiti k devaluaci, poněvadž vývozní ceny většiny zboží ve zlatě poklesly na takový stupeň, který nedosahuje ani výrobních nákladů v zemích, které trvají dosud na zlatém standardu. Exportní premie ukázaly se v tom směru neúčinnými, poněvadž ceny ještě více stlačovaly. Přehlédnouti pak nelze, že v zemích s odhodnocenou valutou jest hospodářská situace vývozního průmyslu daleko příznivější, než v zemích se zlatou měnou.

Problém světového obchodu a mezinárodní problém měnový nedají se řešiti odděleně, poněvadž jedině stabilisovaný poměr měn jest předpokladem nerušené a stoupající mezinárodní výměny zboží a tím i obrody světového hospodářství.

Dle resoluce letošního kongresu Mezinárodní obchodní komory v Paříži má býti konečným cílem mezinárodní měnové politiky restaurace mezinárodního zlatého standardu a zároveň se doporučuje, aby se zatím co nejrychleji pracovalo na stabilisaci provisorní. Tuto provisorní stabilisaci nelze odkládati, až se vyrovnají ceny vnitřní a zahraniční, poněvadž by to vedlo ku dalšímu zhoršování mezinárodního obchodu následkem restriktivních opatření jednotlivých států v zájmu jejich domácích cen.